

O lepoti.

(Spisal dr. Fr. L.)

III. Del.

Lepota v prirodi.

1. Kaj in kakšna je lepota v prirodi.

Kaj je lepota, tega si človek ni izmislil sam, to mu je povedala priroda. Ko se zavemo sami sebe, zavemo se tudi zunanjega sveta. V njem živimo in delamo. Ne moremo ga mnogo predrugačiti: kakršen je, tak je. Spoznavamo ga in se po njem ravnamo. Vesta zunanji svet, ki se giblje po trdnih zakonih, ki nastaja in izginja, ki se neprenehoma preminja, imenujemo prirodo ali naravo. Obe imeni naznanjata, da imajo predmeti svoje lastnosti in moči sami iz sebe; tako namreč govorimo, da nam je kaj „prirojeno“, česar si nismo sami pridobili, govorimo o „naravi“ ljudij in živali, t. j. o njih bistvu in glavnih lastnostih. Prirodi nasprotna je „umetnost“, ki zaznamuje človeško delo.

Priroda torej ne pomenja samo velikanškega sveta z vsemi deli, močmi, lastnostmi in zakoni, temveč tudi ono notranje skupno jedinstvo, ki vse dele in predmete družijo v celoto. Priroda ni samo slučajna ali posiljena skupina različnih kosov, ne: priroda je po splošnem znanstvenem naziranju popolna jednota, v kateri vlada vsestranski red in so zaradi tega deli med seboj odvisni drug od drugega.

„Dom in svet“ 1900, št. 14.

Ako tako razlagamo prirodo, ne trdimo, da so jo ljudje vedno tako razlagali. Četudi je imelo človeštvo vedno pred očmi isto prirodo, ni je umevalo vedno jednako. A to je trdno, da so čuti kazali človeku prirodo vedno jednako, čuti so mu razodevali njeno lepoto in ga vneli zanj.

Lepota v prirodi je tisto svojstvo bistvene oblike, s katerim ugaja v spoznavanju. Zakaj to vemo, da nekatere prirodne stvari ugajajo bolj, nekatere manj. In človek je imenoval lepe one stvari, katere so mu prijale po svoji obliki. Ni jezika, da bi ne poznal besede naše, pa tudi ni tako topega človeka, da bi v prirodi ne ločil lepe od nelepe stvari. Tako je priroda prva učila in še uči človeka, kaj je lepo.

Iz dosedanjšega razkladanja smo razvideli, da je lepota popolnost. Tudi lepota v prirodi je njena popolnost, popolnost vesoljne prirode, kakor tudi posamnih predmetov. Ker ni telesne stvari brez čutne oblike, in ker se v vsaki obliki izraža njeno bistvo, zato je vsako prirodno bitje lepo. Brez nekoliko lepote ni nobena prirodna stvar. Nimamo pa vsake stvari za lepo, ker jih spoznavamo le nekoliko, in pa, ker niso vse prikladne naši naravi, kar smo že omenili. Kakor nam je